

VERSLAG

EXPERTMEETING ISLAMOFOBIE

Islamofobie, de theorie en de praktijk

De expertmeeting van 11 oktober werd georganiseerd door het Collectief Tegen Islamofobie om met professionals vanuit verschillende disciplines van gedachten te wisselen over de problematiek rondom islamofobie.

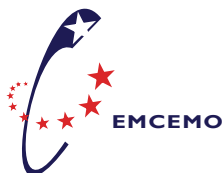
Abdou Menebhi vertelde over de praktijkervaring die het Meldpunt Islamofobie kent. Hij constateerde dat hoewel islamofobie langzaam iets hoger op de agenda is gekomen, er nog altijd veel ruimte is voor verbetering. Een van de grootste problemen is de meldingsbereidheid van de doelgroep, zo constateren alle verschillende instanties waar klachten binnenkomen. Bij verschillende evenementen, discussies en bijeenkomsten in moskeeën, buurthuizen en bij Emcemo, komt zonder uitzondering naar voren dat er te weinig vertrouwen is in instituties onder de doelgroep. Het Collectief is dit jaar een campagne gestart in samenwerking met het MDRA, MiND, het College en de politie Amsterdam om de meldingsbereidheid te vergroten. Graag zouden wij de samenwerkingsverbanden met verschillende instanties willen uitbreiden en de bestaande samenwerkingen te verstevigen. Op dit moment lukt het nog om bijvoorbeeld een follow-up te krijgen van doorgestuurde meldingen en zijn contactpersonen niet altijd bereikbaar. Daarom is het goed dat deze expertmeeting met aanwezig van verschillende instanties plaats vond. Er is gebrek aan een nationaal plan en een overeengekomen beleid waarin alle betrokken organisaties ieder de eigen verantwoordelijkheden erkennen en ook nemen. Vanuit Europa zien we positieve signalen, maar de verantwoordelijkheid ligt nog altijd bij de lidstaten zelf. Het Collectief streeft naar een serieus beleid met een brede samenwerking op verschillende niveaus.

Islamofobie, de theorie.

Martijn de Koning, antropoloog en onderzoeker aan de UvA en Radboud Universiteit, begon zijn inleiding met twee simpele observaties. Ten eerste constateert hij dat in alle concrete onderzoeken over islamofobe incidenten, vrouwen met een hoofddoek veruit het vaakst slachtoffer zijn. Eerder dit jaar verscheen het rapport van de facebookpagina Meld Islamofobie waaruit bleek dat 91% van de slachtoffers van islamofob geweld vrouwen met hoofddoeken waren. Het Forgotten women report van ENAR laat zien dat vrouwen ook in andere landen in Europa het zwaarst getroffen worden door islamofobie. De tweede observatie behelst de onderbelichte problematiek van discriminatie tegen vermeende moslims.

Al eerder gaf De Koning naar aanleiding van de artikelen en zijn essay over racialisering en de reacties die daarop volgden, een toelichting bij een bijeenkomst over de theorie en de praktijk van islamofobie bij Emcemo. Het proces van racialisering doorloopt de volgende stappen:

- Eerst wordt er een minderheid gecategoriseerd, bijvoorbeeld door het label moslim.
- Hieraan worden dan bepaalde gegeneraliseerde verklaringen voor gedrag aan gekoppeld, bijvoorbeeld dat de waarden van de groep onverenigbaar zijn met die van het Westen.
- Vervolgens wordt er een waardeoordeel gegeven over de groep van een negatief generaliserend idee over cultuur, 'ras' en/of religie, bijvoorbeeld islam als achterlijke cultuur.
- Tot slot ontstaat er een idee hoe er met de groep in kwestie omgegaan moet worden.

Euro-Mediterraan Centrum Migratie & Ontwikkeling
Postbus 59676 • 1040 LD Amsterdam
T: 0031(0)20 – 428 88 25 • F: 0031(0)20 – 463 62 22
E: info@emcemo.nl • www.emcemo.nl

VERSLAG

EXPERTMEETING ISLAMOFOBIE

Op het moment dat er dus sociaal geaccepteerde ideeën zijn over wat een moslim is, dit automatisch ook consequenties heeft voor hun gedrag vanwege een islamfoob wereldbeeld, daar ook conclusies uitgetrokken worden. Op deze manier wordt islamofobie een vorm van racisme. Als islamofobie gezien wordt als vorm van racisme kan dit het ook makkelijker maken om een onderscheid te maken tussen islamofobie en islamkritiek. De term islamofobie is vanaf het begin af aan al omstrepen geweest, vooral doordat het kritiek op de islam onmogelijk zou maken. Dit komt onder andere door het Runnymede trust report van 1997 waarin islamofobie gedefinieerd werd met de nadruk op irrationele angst. Ten onrechte wordt daarmee de indruk geweest dat islamofobie meer weg heeft van een psychologisch verschijnsel dan van een sociaal maatschappelijk probleem.

Als belangrijkste struikelblok in de discussies over islamofobie ziet De Koning in in het duiden van discriminatie en racisme. Het feit dat het moeilijk te duiden is of iets discriminatie of racisme is, betekent automatisch ook dat het niet makkelijk uit te sluiten is. Daarbij zijn veel zaken verwant aan elkaar, zoals discriminatie, sociale omstandigheden, maar bijvoorbeeld ook racisme. Wat doen we met de moslimvrouw, die het vaakst slachtoffer is van geweld, dat zowel islamfoob als seksistisch is.

Uit het Rapport van Ineke van der Valk blijkt hoe moeilijk het is om een precies beeld te geven van zaken aangaande moslimdiscriminatie, vanwege het lage aantal meldingen. Daarom is het belangrijk om niet alleen te focussen op gemelde incidenten. Ook schrijft zij dat de registratie niet altijd eenduidig is en dat ontwikkelingen in categorisering en registratie nieuwe problemen met zich mee brengen. Daarnaast wijst ze in haar onderzoek op het belang van het maatschappelijk middenveld, dat solidariteit en bescherming kan bieden aan slachtoffers van islamofobie.

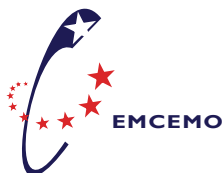
De politie en de landelijk vereniging tegen discriminatie.

Na De Koning kwam de politie aan het woord. Uit het regionaal discriminatieoverleg komt voort dat weinig van de meldingen die gedaan worden vervolgd worden. Het levert vaak weinig resultaat op, niet alleen juridisch, maar ook sociaal-maatschappelijk. Daarbij wordt gevreesd dat discriminatie veel vaker gebeurt dan we vermoeden. Naar schatting is er slechts 2% van de gevallen zichtbaar, doordat het gemeld wordt. Uit het rapport van de politie blijkt ook dat door andere aspecten van een incident discriminatie kan wegvallen. Daarom heeft de politie een soort zoekmachine waarbij gezocht kan worden op combinaties van verschillende termen. Uiteindelijk zijn er in 2015 439 incidenten geweest die onder discriminatie vallen. Er is nog veel ruimte voor verbetering, zo wil de politie in de toekomst in de screening ook een apart onderscheid maken tussen man/vrouw en willen ze toe naar een 2 wekelijkse screening; door er dichter op te zitten kunnen niet alleen losse incidenten bekeken worden, maar ook fenomenen.

Frederique Jans, voorzitter Landelijke Vereniging tegen Discriminatie vertelde in het kort hoe de verschillende antidiscriminatiebureaus omgaan met meldingen en klachten over discriminatie en racisme. De bureaus delen een registratiesysteem en klachten worden altijd getoetst aan de wet. Ook is er samenwerking tussen de vereniging, de politie en het OM.

Probleemstelling

Toch constateert het Collectief, dat de week na de expertmeeting bij elkaar kwam, dat er nog veel te winnen valt in de samenwerking. Iedereen is het er over eens dat de meldingsbereidheid te laag is en dat hier echt verandering in moet komen. Het Collectief is echter van mening dat het probleem dieper gaat. Er is sprake van een dubbele normalisatie, enerzijds onder moslims die bepaalde praktijken accepteren, omdat het er nu eenmaal bij hoort, anderzijds een normalisatie om nare dingen over

Euro-Mediterraan Centrum Migratie & Ontwikkeling
Postbus 59676 • 1040 LD Amsterdam
T: 0031(0)20 – 428 88 25 • F: 0031(0)20 – 463 62 22
E: info@emcemo.nl • www.emcemo.nl

VERSLAG

EXPERTMEETING ISLAMOFOBIE

een hele (diverse) groep te zeggen onder het mom van vrijheid van de meningsuiting. Islamofobie is zeker niet onschuldig en heeft gevolgen voor het dagelijks leven van veel Moslims. Het is nodig om een context te creëren waarin alle stemmen gehoord kunnen worden. Op sociale media bijvoorbeeld krijgen mensen met een gemengde nationaliteit regelmatig te maken met opmerkingen als: 'Wie ben jij om over autochtone onderwerpen mee te praten' en 'je moet wel je plek kennen.' De rotzooi die tegenstanders van Zwarte Piet in de discussie over zich heen kregen ging een stuk verder dan 'wie zijn jullie om over onze traditie mee te praten?'

EMCEMO heeft bij diverse bijeenkomsten gezien dat moslims zich in toenemende mate bedreigd voelen door het verhardende klimaat. Kinderen met een moslimachtergrond worden door andere kinderen uitgemaakt voor terrorist, vooral in de nasleep van de verschillende aanslagen. Wanneer er een incident in de wereld heeft plaatsgevonden waarbij Moslims betrokken zijn, leidt dat automatisch tot incidenten islamofobie in Nederland. Een ander fenomeen is dat veel Moslims hun studie in Nederland afmaken maar dat ze op de arbeidsmarkt worden afgewezen vanwege hun religie, het dragen van een hoofddoek of hun culturele achtergrond. EMCEMO vindt dit een gevaarlijke ontwikkeling. Tot nog toe lijkt de Nederlandse Overheid nog niet in staat om iedereen te beschermen, dus er is nog steeds meer aandacht nodig voor islamofobie, anders bestaat het risico dat we de aansluiting tussen de doelgroep en de samenleving gaan verliezen. Ook uit het rapport van SPIOR blijkt dat de cijfers over discriminatie tegen moslims slechte het topje van de ijsberg vormen. Helaas was er bij de expertmeeting te weinig tijd om in te gaan op mogelijke gezamenlijk uitgangspunten/stellingen/verbeterpunten. Daarom hieronder kort wat wij denken dat er gedaan moet worden om de strijd tegen islamofobie aan te gaan.

Aanbevelingen

- We moeten duidelijke richtlijnen ontwikkelen als het gaat om de registratie van islamofobie.
- Ook als het gaat om omgaan met klachten van melders is het nodig dat we 1 lijn volgen.
- Misschien kunnen we een overkoepelend overleg organiseren met de politie, adv's, maar ook burgerinitiatieven en maatschappelijke organisaties. Hierbij kunnen we ook de mogelijkheden voor een gezamenlijke campagne verkennen. We moeten een plan ontwikkelen om de jeugd te bereiken en zeker bij hun de meldingsbereidheid te vergroten. Als melders niet naar ons toe komen, moeten we naar de melder toe. Dit kan bijvoorbeeld in de vorm van mobiele spreekuren of enquêtes.
- De campagne ter meldingsbereidheid moet landelijk worden gevoerd.
- Mensen die wel bereid zijn meldingen te doen van incidenten, moeten goed begeleid worden. Mensen moeten zich veilig voelen om te melden.
- Het is van groot belang dat professionals kennis hebben van de problematiek rondom islamofobie. Denk aan mensen in de zorg, het bedrijfsleven, het onderwijs. Ook op het gebied van voorlichting geloven wij dat het een nauwere samenwerking functioneel is.
- Er moet hard(er) opgetreden worden tegen de haatzaaiende verhalen, ook in de (sociale) media
- Wissel kennis uit over de mensenrechten, democratische rechtsstaat, religie en vrijheid van meningsuiting, beginnend in het basisonderwijs. Hier moet lesmateriaal voor ontwikkeld worden inclusief instructies voor docenten.
- Discriminatie op de arbeidsmarkt moet keihard worden aangepakt. In Den-Haag kunnen mensen nu anoniem solliciteren. Mogelijkheid tot uitbreiding?
- We hebben publieke voorbeelden nodig van mensen die zich openlijk uitspreken tegen islamofobie.

